Väljaandja: Vabariigi Valitsus
Akti liik: määrus
Teksti liik: algtekst-terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp: 15.06.2026
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge: RT I, 05.06.2026, 3

Käntu-Kastja looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri[1]

Vastu võetud 01.06.2026 nr 54

Määrus kehtestatakse looduskaitseseaduse§ 10 lõike 1, § 11 lõike 1 ja § 12 alusel.

1. peatükk
Üldsätted

§ 1. Ala kaitse alla võtmine ja kaitse-eesmärk

(1) Looduskaitsealana võetakse kaitse alla Lääne maakonnas Lääne-Nigula vallas Kastja, Üdruma ja Keskküla külas, Pärnu maakonnas Lääneranna vallas Rumba ja Jõeääre külas ning Rapla maakonnas Märjamaa vallas Teenuse ja Läti külas asuv ala, mille nimeks saab Käntu-Kastja looduskaitseala[2](edaspidi *kaitseala*).

(2) Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta:
1) elustiku mitmekesisust, looduslikke ja poollooduslikke kooslusi ning kaitsealuseid liike ja nende elupaiku;
2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need elupaigatüübid on jõed ja ojad (3260)[3], liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), niiskuslembesed kõrgrohustud (6340), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*);
3) liike, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas, ja nende elupaiku. Need liigid on kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), suur-konnakotkas (*Aquila clanga*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), kanakull (*Accipiter gentilis*), rohunepp (*Gallinago media*), jäälind (*Alcedo atthis*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), metsis (*Tetrao urogallus*), teder (*Lyrurus tetrix*), laanepüü (*Bonansa bonasia*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), rukkirääk (*Crex crex*) ja händkakk (*Strix uralensis*);
4) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liike ja nende elupaiku. Need liigid on võldas (*Cottus gobio*), jõesilm (*Lamperta fluviatilis*), saarmas (*Lutra lutra*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*);
5) kaitsealuseid taimeliike ja nende kasvukohti. Need liigid on aasnelk (*Dianthus superbus*), kärbesõis (*Ophrys insectifera*), kuninga-kuuskjalg (*Pedicularis sceptrum-carolinum*), täpiline sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*subsp. *cruenta*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), künnapuu (*Ulmus laevis*) ja eesti soojumikas (*Saussurea alpina*subsp. *esthonica*);
6) kaitsealuseid loomaliike ja nende elupaiku. Need liigid on väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*) ja tõugjas (*Aspius aspius*).

(3) Kaitseala maa- ja veeala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kolme sihtkaitsevööndisse ja ühte piiranguvööndisse.

(4) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses ettenähtud erisustega.

§ 2. Kaitseala piir

Kaitseala välis- ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas[4].

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas[5] on esitatud põhjendused:
1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;
4) kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piiride kulgemise kohta;
5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk
Kaitsekorra üldpõhimõtted

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, pidada jahti, püüda kala ning korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud § 12 punktis 3 sätestatud ajal sihtkaitsevööndis.

(2) Lõike 1 tähenduses loetakse kaitsealal viibimiseks ka kaitse-eeskirjaga lubatud tegevusi sihtkaitsevööndis. Viibimise ajalisi piiranguid ei kohaldata järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

(3) Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud:
1) õue- ja haritaval maal ning kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud;
2) punktis 1 nimetamata kohas ainult kaitseala valitseja nõusolekul.

(4) Kaitsealal on lubatud:
1) ujuvvahendiga sõitmine;
2) sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine teedel;
3) jalgrattaga sõitmine radadel;
4) kaitseala valitseja nõusolekul sõidukiga sõitmine väljaspool teid kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekoguni viimisel ja olemasolevatele hoonetele juurdepääsuks;
5) punktides 2–4 nimetamata juhtudel sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel ning metsa- ja põllumajandustöödel.

§ 6. Vajalik tegevus

(1) Poollooduslike koosluste aladel on nende ilme ja liigilise koosseisu säilitamiseks vajalik niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või eemaldamine.

(2) Sookoosluste taastamiseks on vajalik kraavide sulgemine.

§ 7. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:
1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;
3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
4) lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada lautrit või paadisilda;
5) anda projekteerimistingimusi;
6) anda ehitusluba;
7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda veeluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist;
8) jahiulukeid lisasööta.

§ 8. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuse juures ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

3. peatükk

Sihtkaitsevöönd

§ 9. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala maa- ja veeala seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on kolm sihtkaitsevööndit:
1) Üdruma sihtkaitsevöönd;
2) Läti sihtkaitsevöönd;
3) Käntu sihtkaitsevöönd.

§ 10. Sihtkaitsevööndite kaitse-eesmärk

(1) Üdruma sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on kaitsealuste ja ohustatud liikide häirimise vältimine ning nende elupaikade kaitse, samuti metsaelupaikade ja poollooduslike koosluste soodsa seisundi säilitamine ja taastamine. Kaitstavad elupaigatüübid on sinihelmikakooslused, puisniidud, niiskuslembesed kõrgrohustud ning soostuvad ja soo-lehtmetsad.

(2) Läti sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on kaitsealuse ja ohustatud liigi ning tema elupaikade kaitse, samuti metsa- ja sooelupaikade soodsa seisundi säilitamine ja taastamine. Kaitstavad elupaigatüübid on rabad, vanad loodusmetsad, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

(3) Käntu sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse, metsa- ja sooelupaikade ning poollooduslike koosluste soodsa seisundi säilitamine ja taastamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on rabad, vanad loodusmetsad, vanad laialehised metsad, soostuvad ja soo-lehtmetsad, siirdesoo- ja rabametsad, lamminiidud, liigirikkad madalsood, niiskuslembesed kõrgrohustud ning aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud.

§ 11. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud kohas.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:
1) rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud kohas ning rahvaürituse korraldamine selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistamata kohas;
2) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd;
3) loodusliku veerežiimi taastamine;
4) poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus;
5) koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;
6) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja taastamiseks vajalik tegevus;
7) tee või tehnovõrgu rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks ja tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitseala tarbeks, kusjuures kaitseala tarbeks rajatise püstitamisel ehituskeeluvööndisse ei laiene rajatisele kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld;
8) olemasolevate ehitiste hooldustööd ja rekonstrueerimine.

§ 12. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisusi:
1) majandustegevus;
2) loodusvarade kasutamine;
3) inimeste viibimine Läti sihtkaitsevööndis 15. veebruarist 31. juulini ja Üdruma sihtkaitsevööndis 15. märtsist 31. augustini.

4. peatükk
Piiranguvöönd

§ 13. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on Käntu-Kastja piiranguvöönd.

§ 14. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja poollooduslike koosluste säilitamine ja taastamine, samuti jõeelupaikade soodsa seisundi säilitamine ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on jõed ja ojad, liigirikkad niidud lubjavaesel mullal, sinihelmikakooslused, niiskuslembesed kõrgrohustud, lamminiidud, puisniidud, aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud ning liigirikkad madalsood.

§ 15. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud:
1) majandustegevus, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisusi;
2) kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ega tähistatud.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud:
1) rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ega tähistatud;
2) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;
3) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine, kusjuures kaitseala tarbeks ehitise püstitamisel ehituskeeluvööndisse ei laiene ehitisele kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld;
4) lageraie hall-lepikutes kuni 1 hektari suuruse langina, kusjuures hall-lepa osakaal puistust peab olema vähemalt 70%;
5) aegjärkne ja häilraie kuni 2 hektari suuruse langina.

(3) Elustiku mitmekesisuse säilitamiseks tuleb raiel jätta ühe hektari kohta alles vähemalt 20 tihumeetrit kasvavaid puid või nende säilinud püstiseisvaid osi, mida ei koristata ja mis jäävad metsa alatiseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades laialehiseid puid, mände ja haabu, samuti eritunnustega, nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid.

§ 16. Keelatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on keelatud:
1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
2) maavara kaevandamine;
3) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
4) biotsiidi, väetise ja taimekaitsevahendi kasutamine, välja arvatud õuemaal ja mahepõllumajanduses kasutamiseks lubatud väetise ja taimekaitsevahendi kasutamine põllumaal.

(2) Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

5. peatükk
Lõppsätted

§ 17. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 18. Määruse muutmine

(1) Vabariigi Valitsuse 28. veebruari 2006. a määruses nr 59 „Hoiualade kaitse alla võtmine Lääne maakonnas" tehakse järgmised muudatused:
1) paragrahvi 1 lõike 1 punkt 16 tunnistatakse kehtetuks;
2) määruse lisas esitatud Käntu-Kastja kaart tunnistatakse kehtetuks.

(2) Vabariigi Valitsuse 27. juuli 2006. a määruses nr 175 „Hoiualade kaitse alla võtmine Rapla maakonnas" tehakse järgmised muudatused:
1) paragrahvi 1 lõike 1 punkt 10 tunnistatakse kehtetuks;
2) määruse lisas esitatud Käntu-Kastja kaart tunnistatakse kehtetuks.

§ 19. Menetluse läbiviimine

Määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 18. märtsi 2020. a käskkirjaga nr 1-2/20/127 algatatud haldusmenetluses, mille ülevaade koos ärakuulamise tulemusega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas.

§ 20. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

[1]Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25).

[2]Rapla maakonda jääv kaitseala territoorium on olnud kaitse all alates 2006. aastast, kui Vabariigi Valitsus võttis 27. juulil vastu määruse nr 175 „Hoiualade kaitse alla võtmine Rapla maakonnas". Valdav osa kaitseala Lääne maakonda jäävast territooriumist võeti esimest korda kaitse alla 2007. aastal, kui Vabariigi Valitsus võttis 18. mail vastu määruse nr 155 „Vabariigi Valitsuse 28. veebruari 2006. a määruse nr 59 „Hoiualade kaitse alla võtmine Lääne maakonnas" muutmine". Väiksem osa kaitseala Lääne maakonda jäävast territooriumist on olnud kaitse all alates 2006. aastast, kui keskkonnaminister kinnitas 3. juulil määruse nr 43 „Must-toonekure ja suur-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri". Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" lisa 1 punkti 2 alapunktist 160 hõlmab kaitseala Käntu-Kastja loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi. Lisaks tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" lisa 1 punkti 1 alapunktist 21 hõlmab kaitseala ka Käntu-Kastja linnuala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

[3]Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

[4]Kaitseala välis- ja vööndite piirid on kantud määruse lisas esitatud kaardile, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Kliimaministeeriumis, keskkonnaportaalis (keskkonnaportaal.ee) ja maainfosüsteemis (www.maaruum.ee).

[5]Seletuskirjaga saab tutvuda Kliimaministeeriumi veebilehel www.kliimaministeerium.ee.

Kristen Michal
Peaminister

Andres Sutt
Energeetika- ja keskkonnaminister

Keit Kasemets
Riigisekretär

Lisa Käntu-Kastja looduskaitseala